

HE 102/2016 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tekijänoikeuslain 19 ja 19 a §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tekijänoikeuslakia. Esityksen mukaan tekijöille teoskappaleiden lainaamisesta yleisölle maksettavan korvauksen piiriin otettaisiin yleisten kirjastojen lisäksi tutkimusta ja opetustoimintaa palvelevista korkeakoulukirjastoista tapahtuva lainaaminen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1 Nykytila

Lainauskorvaus perustuu vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2006/115/EY (kodifioitu toisinto, jäljempänä vuokraus- ja lainausdirektiivi). Direktiivin 1 artiklan 1 kohdan mukaan EU:n jäsenvaltioiden on säädettävä oikeudesta sallia tai kieltää tekijänoikeudella suojattujen teosten alkuperäiskappaleiden ja kopioiden sekä muiden direktiivissä mainittujen suojakohteiden vuokraus ja lainaus. Direktiivin 6 artikla sallii sen, että jäsenvaltiot poikkeavat tästä yksinoikeudesta yleisölle lainaamisessa, jos ainakin tekijät saavat lainauksesta korvauksen. Lisäksi jäsenvaltiot voivat 6 artiklan 3 kohdan mukaisesti vapauttaa tietyt laitosten ryhmät lainauskorvauksen maksamisesta.

Tekijänoikeuslain (404/1961) 19 §:n 4 momentin mukaan teoksen tekijällä on oikeus korvaukseen teoksensa kappaleiden lainaamisesta yleisölle, lukuun ottamatta rakennustaiteen, taidekäsityön ja taideteollisuuden tuotteita. Korvausta voidaan vaatia ainoastaan kolmen viimeisimmän kalenterivuoden aikana tapahtuneesta lainaamisesta. Oikeutta korvaukseen ei kuitenkaan ole, jos lainaaminen tapahtuu tutkimusta tai opetustoimintaa palvelevasta kirjastosta. Käytännössä lainauskorvausta maksetaan vain kuntien yleisistä kirjastoista tapahtuvasta lainaamisesta.

Alun perin myös yleiset kirjastot jätettiin poikkeussäännöksellä lainauskorvauksen ulkopuolelle. Komissio kuitenkin totesi kertomuksessaan lainausoikeudesta Euroopan unionissa (KOM(2002) 502 lopullinen), että kaikkia tai suurinta osaa yleisölle lainaamista harjoittavia laitoksia ei voida vapauttaa korvauksesta. Komissio viittasi tässä erityisesti yleisiin kirjastoihin. Tekijöiden oikeus korvaukseen yleisistä kirjastoista tapahtuvasta lainaamisesta otettiin tekijänoikeuslakiin 1 päivänä tammikuuta 2007 voimaan tulleella lainmuutoksella (1228/2006).

Korvausoikeutta koskevaa tekijänoikeuslain säännöstä sovellettaessa lainaamisella tarkoitetaan vuokraus- ja lainausdirektiivin 2 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti saataville saatamista rajoitetuksi ajaksi ilman suoraa tai välillistä taloudellista tai kaupallista etua, kun se tapahtuu yleisölle avointen laitosten välityksellä. Direktiivin johdantokappaleen 10 mukaisesti lainaamiseen ei sisälly aineiston tarjolla pito kirjaston tiloissa tapahtuvaa tiedonhakua ja muuta hyväksikäyttöä varten eikä yleisölle avointen laitosten välinen aineiston saataville saattaminen.

Tekijänoikeuslain 19 a §:n mukaan lainauskorvaus suoritetaan tekijöille opetusministeriön hyväksymän, lukuisia yleisistä kirjastoista lainattujen teosten tekijöitä edustavan järjestön välityksellä. Lainauskorvausten tilittäminen tekijöille perustuu Suomen yleisistä kirjastoista saatavaan otokseen koko maan lainauksista. Tekijän saaman korvauksen suuruus perustuu hänen teostensa yhteenlaskettuun lainamäärään suhteessa kaikkien yleisistä kirjastoista tehtyjen lainojen määrään ja lainauskorvaukseen käytettävissä olevan määrärahan suuruuteen.

Suomen yleisistä kirjastoista tehdään vuosittain noin 70 miljoonaa kirjalainaa ja noin 4 miljoonaa musiikkiäänitteiden lainaa. Lainauskorvauksen ulkopuolella olevista tutkimusta ja opetustoimintaa palvelevista yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kirjastoista tehdään vuosittain noin 16 miljoonaa lainausta.

HE 102/2016 vp

Sanasto ry tilittää lainauskorvaukset kirjailijoille, kääntäjille ja toimittajille. Sanaston lainauskorvausjärjestelmä laskee tekijälle tulevan lainauskorvauksen kirjastoista saatujen lainaustietojen perusteella. Kirjastojen toimittamat tiedot ovat teoksen nimi, ISBN-tunnus ja lainamäärät. Sanasto tilittää korvaukset automaattisesti niille tekijöille, jotka ovat rekisteröityneet Sanaston lainauskorvausjärjestelmään ja lisänneet järjestelmään teostensa tiedot.

Kopiosto ry tilittää lainauskorvaukset kuvantekijöille, kuten kuvittajille, sarjakuvantekijöille ja valokuvaajille. Myös Kopiostolla on käytössä verkossa toimiva lainauskorvauspalvelu, johon tekijät rekisteröityvät käyttäjiksi ja ilmoittavat teostensa tiedot.

Teosto ry tilittää lainauskorvaukset säveltäjille, sanoittajille ja sovittajille. Teoston tilitykset äänitteiden ja nuottien lainauskorvauksista maksetaan automaattisesti tekijöille muiden tilitysten yhteydessä.

Lainauskorvausten hallinnoinnissa tavoitteena on, että kirjastojen ja lainauskorvausta hallinnoivien järjestöjen yhteistyöllä päästäisiin tilanteeseen, jossa lainaustiedot saadaan eri kirjastojärjestelmistä entistä kattavammin nykyisen, osittain otantaan perustuvan tietojenkeruun sijaan.

Lainauskorvausjärjestelmää arvioitaessa on usein kritisoitu sitä, että korvauksen ulkopuolelle on poikkeussäännöksellä jätetty tutkimusta ja opetustoimintaa palvelevista kirjastoista tapahtuva lainaaminen. Nykyisen poikkeussäännöksen katsotaan asettavan oppikirjojen ja tieteellisten kirjojen tekijät kaunokirjallisuuden tekijöitä huonompaan asemaan, ja sen poistaminen on asetettu poliittiseksi tavoitteeksi. Eduskunnan sivistysvaliokunta edellytti jo lainauskorvausjärjestelmän perustamista koskevassa mietinnössään 15/2006, että korvausoikeus laajennetaan järjestelmän käynnistyttyä tutkimus- ja opetuskirjastoihin. Maaliskuussa 2015 silloiset eduskuntapuolueet antoivat yhteisen julkilausuman, jonka tavoitteena oli lainauskorvauksen määrärahan nostamisen lisäksi tutkimusta ja opetustoimintaa palvelevien kirjastojen ottaminen lainauskorvauksen piiriin mahdollisimman pian.

Vuoden 2016 talousarvion yhteydessä hyväksymässään lausumassa eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin suojattujen teosten tekijöille maksettavan lainauskorvauksen nostamiseksi muiden Pohjoismaiden tasolle Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuonna 2017 ja että hallitus ottaa määrärahatarpeen huomioon keväällä 2016 laadittavassa julkisen talouden suunnitelmassa. Myös opetus- ja tutkimuskirjastoista tapahtuva lainaaminen tulee saattaa korvausjärjestelmän piiriin. (EK 28/2015 vp)

1.2 Ehdotetut muutokset

Tekijänoikeuslain 19 §:n 4 momentista ehdotetaan poistettavaksi tutkimusta ja opetustoimintaa palvelevia kirjastoja koskeva poikkeus siten, että tekijöiden oikeus lainauskorvaukseen laajennettaisiin koskemaan myös teosten lainaamista yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kirjastoista. Näistä kirjastoista käytettäisiin laissa ilmaisua ”korkeakoulukirjastot”.

Nykyinen laissa käytetty käsite ”tutkimusta ja opetustoimintaa palvelevat kirjastot” on epä-määräinen. Näihin kirjastoihin voidaan katsoa kuuluvan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kirjastojen lisäksi alempien koulutusasteiden koulu- ja oppilaitoskirjastot sekä erikoiskirjastot.

Peruskoulujen, lukioiden, ammatillisten oppilaitosten ja opistojen kirjastot ovat kuitenkin pääsääntöisesti vain oppilaitoksen oppilaiden ja henkilökunnan käytössä. Ne eivät ole yleisöille avoimia. Niillä ei ole merkittävää kotilainaus toimintaa eikä lainaustietoja ole saatavissa riittä-

HE 102/2016 vp

vän kattavasti lainausjärjestelmien puutteiden vuoksi. Näistä syistä alempien koulutusasteiden oppilaitoskirjastoista tapahtuva lainaaminen ehdotetaan jätettäväksi lainauskorvauksen ulkopuolelle.

Erikoiskirjastoja ovat valtionhallinnon, tutkimuslaitosten, säätiöiden, yhteisöjen ja yritysten kirjastot sekä Eduskunnan kirjasto. Erikoiskirjastoilla on erilaisia toimintatapoja. Vain pieni osa on yleisölle avoimia, eikä niillä ole merkittävää kotilainaustoimintaa. Myös lainausjärjestelmissä on eroja. Joissain kirjastoissa on modernit tietojärjestelmät, toisissa lainaustiedot merkitään edelleen paperilapuille. Erikoiskirjastoista merkittävin on Eduskunnan kirjasto, josta säädetään laissa Eduskunnan kirjastosta (717/2000). Eduskunnan kirjasto on yleisölle avoin, sieltä tehdään noin 60 000 lainausta vuosittain ja kirjastolla on käytössä moderni lainausjärjestelmä. Erikoiskirjastojen osalta ei kuitenkaan pidetä tarkoituksenmukaisena tehdä erottelua eri kirjastojen välillä, joten kaikki erikoiskirjastot on päädytty ehdotuksessa rajaamaan lainauskorvausjärjestelmän ulkopuolelle.

Alempien koulutusasteiden oppilaitoskirjastojen ja erikoiskirjastojen jättäminen lainauskorvauksen ulkopuolelle muodostaa vuokraus- ja lainausdirektiivin salliman poikkeuksen korvausoikeuteen.

Uusina kirjastoina lainauskorvauksen piiriin tulisivat yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kirjastot sekä niiden yhteiskirjastot. Nämä korkeakoulukirjastot ovat yleisölle avoimia ja niiden lainaustoiminta on merkittävää, käsittäen lähes 16 miljoonaa lainatapahtumaa vuosittain. Korkeakoulukirjastojen käytössä on lainausjärjestelmä, josta on saatavissa lainaustiedot korvausten maksamista varten.

Korvausoikeuden piiriin kuuluisivat samat teoslajit kuin nykyisin. Elokvateosten ja tietokoneohjelmien kappaleiden lainaaminen perustuisi edelleen yksinoikeuteen ja edellyttäisi oikeudenhaltijan lupaa. Käytännössä korvausoikeus koskisi painetussa muodossa olevien teosten tekijöitä ja äänitteillä olevien sävellysteosten tekijöitä. Korvauksia tilitettäisiin tekijöille, jotka ovat vuokraus- ja lainausdirektiivin vaikutusalueeseen eli Euroopan talousalueeseen kuuluvien maiden kansalaisia.

Ehdotuksessa selvennettäisiin säännöksessä olevaa ajallista rajausta korvauksen vaatimiselle oikeuden raukeamisen uhalla. Säännöksen sisältö pysyisi ennallaan, mutta muotoilu olisi täsmällisempi ja vastaisi muissa tekijänoikeuslain pykälissä olevaa rajausta. Nykyisessä muodossaan rajausta on kirjoitettu siten, että korvausta voidaan vaatia ainoastaan kolmen viimeisimmän kalenterivuoden aikana tapahtuneesta lainaamisesta. Ehdotetun muotoilun mukaan oikeus korvaukseen raukeaisi, jollei korvausta vaadita todisteellisesti kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona oikeus korvaukseen on syntynyt.

Lakiin otettavan siirtymäsäännöksen mukaan korkeakoulukirjastoista tapahtuvasta lainaamisesta voidaan suorittaa korvausta ainoastaan lain voimaantulon jälkeen tehdyistä lainoista. Lainauskorvausta maksettaisiin siten ensimmäisen kerran vuonna 2017 tapahtuvasta lainaamisesta. Kuten korvaus yleisistä kirjastoista tapahtuvasta lainaamisesta myös korvaus lainaamisesta korkeakoulukirjastoista tilitettäisiin tekijöille vuoden 2017 osalta edellisen vuoden lainaustietojen perusteella.

Tekijänoikeuslain 19 a §:ään tehtäisiin 19 §:n muutoksen mukaiset kielelliset korjaukset, jotka aiheutuvat korkeakoulukirjastojen lisäämisestä lainauskorvauksen piiriin. Pykälään tehtäisiin myös muita kielellisiä parannuksia ja ministeriön nimi korjattaisiin opetus- ja kulttuuriministeriöksi.

2 Esityksen vaikutukset

Esityksen tarkoituksena on saattaa lainauskorvauksen osalta erilaisten kirjallisten ja kuvataiteen teosten tekijät yhdenvertaiseen asemaan ja toteuttaa tekijöiden oikeutta tasapuoliseen kohteluun. Korkeakoulukirjastoissa on tarjolla ja niistä lainataan erilaista aineistoa kuin kuntien yleisistä kirjastoista. Tällä hetkellä tietokirjallisuuden tekijät ovat suurelta osin lainauskorvausjärjestelmän ulkopuolella, vaikka yleisistä kirjastoista tehdäänkin vuosittain noin 22 miljoonaa tietokirjojen lainausta. Lainakohtainen korvaus tekijöille laskettaisiin samojen periaatteiden mukaan kaikissa tapauksissa; yleisistä kirjastoista ja korkeakoulukirjastoista tehtyjen lainausten välillä ei olisi eroa.

Korkeakoulukirjastoihin esitys vaikuttaisi siten, että kirjastojen lainausjärjestelmistä tulisi saada tiedot, joiden perusteella korvauksen tilittävät järjestöt voisivat maksaa korvaukset tekijöille heidän teostensa lainausmäärien mukaisesti. Korvauksen maksamista varten tarvittavia tietoja ovat teoksen nimi, ISBN-tunnus ja lainausmäärä. Kirjastojen ja järjestöjen tulisi yhteistyössä huolehtia siitä, että tietojärjestelmien yhteensopivuus mahdollistaa lainauskorvausmäärärahojen kohdistamisen oikeassa suhteessa tekijöille. Lainauskorvausjärjestelmän laajentaminen ei kuitenkaan loisi kirjastoille velvollisuutta investoida uusiin lainausjärjestelmiin, vaan tarvittavat muutokset tehtäisiin nykyisiin järjestelmiin.

Korkeakoulukirjastoilla on kahta poikkeusta lukuun ottamatta käytössään Voyager-lainausjärjestelmä. Itse lainausjärjestelmään ei tarvitse tehdä muutoksia korvauksen maksamisessa tarvittavien tietojen saamiseksi, vaan järjestelmää ylläpitävä Kansalliskirjasto saa tarvittavat tiedot järjestelmästä. Lainaustietojen toimittamisesta lainauskorvausta hallinnoiville järjestöille ei odoteta aiheutuvan Kansalliskirjastolle merkittäviä kustannuksia.

Järjestelmän ylläpidon toimilla varmistettaisiin, että korvauksen maksamista varten tarvittavat lainaustiedot olisivat saatavissa lainausjärjestelmästä jo vuoden 2016 alusta lähtien vuonna 2017 maksettavaa korvausta varten. Kansalliskirjasto luovuttaisi lainaustiedot korvauksen tilittäville järjestöille vähintään kerran vuodessa. Ehdotetun lainmuutoksen täytäntöönpanossa hyödynnetään korvauksen tilittävien järjestöjen ja yleisten kirjastojen olemassa olevia käytäntöjä lainauskorvauksen maksamisessa.

Kun korkeakoulukirjastojen lainausjärjestelmiä tulevaisuudessa mahdollisesti uusitaan, tulisi ottaa huomioon, että tieto lainauksista lainauskorvauksen maksamista varten on edelleen saatavissa. Lainaustietojen saaminen lainauskorvauksen maksamista varten tulisi varmistaa jo hankinnan suunnitteluvaiheessa ja selvittää lainauskorvausta hallinnoivien tekijänoikeuden yhteishallinnointijärjestöjen kanssa järjestelmän tekniset vaatimukset, jotta kirjastot voivat toimittaa ensimmäisen vuosipuoliskon aikana järjestöille tiedot edellisen vuoden lainauksista.

Lakimuutoksen myötä korvausoikeuden piiriin tulisi uusia kotimaisia ja ulkomaisia tekijöitä, lähinnä kirjallisuuden ja kuvataiteen alalta. Euroopan talousalueeseen kuuluvien maiden kansalaisille, joiden teoksia lainataan yleisölle korkeakoulukirjastoista, maksettaisiin lainauskorvausta samalla tavalla kuin tällä hetkellä toimitaan yleisistä kirjastoista tapahtuvan lainauksen osalta. Tähän mennessä vain muutamat yksittäiset ulkomaiset tekijät ovat esittäneet korvausvaatimuksia lainauskorvausta hoitaville järjestöille.

Korvaus korkeakoulukirjastoista tehdyistä lainoista maksettaisiin valtion talousarviomäärärahaista. Valtion talousarviossa lainauskorvausten maksamiseen varattu määräraha jaettaisiin vuodesta 2017 alkaen lainakohtaisena korvauksena samojen periaatteiden mukaisesti kaikkien yleisistä kirjastoista ja korkeakoulukirjastoista yleisölle lainattujen teosten tekijöiden kesken.

HE 102/2016 vp

Korkeakoulukirjastoista vuonna 2017 tehdyistä lainoista maksettaisiin korvaus vuoden 2017 määrärahasta edellisen vuoden eli vuoden 2016 lainaustietojen perusteella. Näin korvausten tilittäminen tapahtuisi samassa maksuaikataulussa yleisistä kirjastoista tapahtuvasta lainaamisesta maksettavien korvausten kanssa.

Ehdotetun lainmuutoksen myötä lainauskorvauksen piiriin tulisi vuoden 2016 tilastojen mukaan 15 yliopiston ja 24 ammattikorkeakoulun kirjastot, yhteensä 35 korkeakoulukirjastoa, joista osa on yhteiskirjastoja. Yliopistokirjastoista ja ammattikorkeakoulukirjastoista tehtiin vuonna 2015 yhteensä yli 15,7 miljoonaa lainaa, kun uusintalainat lasketaan mukaan. Aikaisempina vuosina lainatapahtumien määrä on ollut hieman suurempi, vuonna 2014 noin 16,5 miljoonaa, 2013 noin 17,5 miljoonaa ja vuonna 2012 noin 17,4 miljoonaa.

Eduskuntapuolueiden keväällä 2015 hyväksymässä julkilausumassa puolueet katsoivat, että lainauskorvauksiin käytettävän määrärahan alhainen taso tulisi korjata seuraavien vuosien valtion talousarvioissa. Julkilausumassa asetettiin tavoitteeksi, että vuoden 2018 talousarviossa lainauskorvaus yleisistä kirjastoista sekä tutkimusta ja opetustoimintaa palvelevista kirjastoista olisi kaikkiaan 14 225 000 euroa. Lisäksi budjetoitavaksi tulisi lainauskorvauksesta maksettava 10 prosentin arvonlisävero.

Valtion talousarviossa vuodelle 2016 lainauskorvaukseen varattu määräraha on 9 313 000 euroa sisältäen myös arvonlisäveron osuuden. Lainauskorvausmäärärahan korottaminen on seuraavan kerran esillä julkisen talouden suunnitelmassa 2017—2020 ja vuoden 2017 talousarvioehdotuksessa. Tavoitteena on, että korotus toteutuisi eduskuntapuolueiden keväällä 2015 antamassa julkilausumassa esitetyn tason mukaisesti. Ilman tasokorotusta lainauskorvaukseen käytettävissä oleva määräraha ei viime vuosien lainatapahtumien määrän perusteella arvioiden riittäisi kattamaan korkeakoulukirjastojen lainatapahtumista maksettavia korvauksia. Tällöin yksittäisestä lainatapahtumasta tekijälle maksettavan korvauksen määrä pienenesi hieman vuonna 2017. Tämä nähdään kuitenkin hyväksyttäväksi seuraukseksi tekijöiden yhdenvertaisuuden parantumisesta. Edelleen on huomattava, että joidenkin tekijöiden teoksia lainataan sekä yleisistä kirjastoista että korkeakoulukirjastoista, jolloin heille tilitettävä korvausmäärä voi myös nousta lainmuutoksen seurauksena.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on hyväksynyt tekijänoikeuslain 19 a §:n mukaisesti lainauskorvausta hallinnoivat järjestöt vuosiksi 2012—2016. Hyväksymispäätöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi muuttaa hyväksymispäätöstä ja sen ehtoja, jos päätöksen tekemisen aikana vallinneissa olosuhteissa tapahtuu olennainen muutos tai jos lainsäädäntöön tai Suomea sitoviin EU:n säädöksiin tai kansainvälisiin sopimuksiin tulee hyväksymiseen tai sen ehtoihin vaikuttavia muutoksia. Ehdotettavat lainsäädännön muutokset edellyttävät hyväksymispäätöksen täydentämistä syksyllä 2016.

3 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä. Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot yhteensä 30 yhteisöltä, kirjastolta ja viranomaiselta.

Lausuntojen pohjalta pykälien sanamuotoja on hiottu ja esityksen perusteluja on täydennetty. Luonnokseen sisältyneet viittaussäännösten korjaukset on jätetty myöhemmin tehtäväksi.

4 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

HE 102/2016 vp

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tekijänoikeuslain 19 ja 19 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tekijänoikeuslain (404/1961) 19 §:n 4 momentti ja 19 a §, sellaisina kuin ne ovat, 19 §:n 4 momentti laissa 763/2013 ja 19 a § laeissa 1228/2006 ja 607/2015, seuraavasti:

19 §

Teoksen kappaleiden levittäminen ja oikeus lainauskorvaukseen

Teoksen tekijällä on oikeus korvaukseen teoksensa kappaleiden lainaamisesta yleisölle, lukuun ottamatta rakennustaiteen, taidekäsityön ja taideteollisuuden tuotteita. Oikeutta korvaukseen ei kuitenkaan ole, jos lainaaminen tapahtuu muusta kuin yleisestä kirjastosta tai korkeakoulukirjastosta. Jollei korvausta vaadita todisteellisesti kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona oikeus korvaukseen on syntynyt, oikeus korvaukseen raukeaa. Tässä momentissa tarkoitettuun oikeuteen sovelletaan 41 §:ää. Oikeustoimi, jolla tekijä luovuttaa oikeutensa tässä momentissa tarkoitettuun korvaukseen, on mitätön.

19 a §

Lainauskorvausta hallinnoiva järjestö

Korvaus 19 §:n 4 momentissa tarkoitettusta lainaamisesta suoritetaan opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän, lukuisia yleisistä kirjastoista ja korkeakoulukirjastoista lainattujen teosten tekijöitä edustavan järjestön välityksellä. Järjestöjä voidaan hyväksyä useita, jos tekijöiden edustavuutta ei voida muuten saavuttaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy järjestön hakemuksesta määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi. Hyväksyttävän järjestön tulee olla vakavarainen ja sillä tulee olla valmius ja kyky hoitaa asioita hyväksymispäätöksen mukaisesti. Järjestön tulee vuosittain antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle selvitys hyväksymispäätöksen nojalla tekemistään toimista. Järjestön tai järjestöjen yhdessä tulee edustaa merkittävää osaa niistä eri alojen teosten tekijöistä, joiden teoksia lainataan yleisistä kirjastoista ja korkeakoulukirjastoista. Hyväksymispäätöksessä voidaan järjestölle myös asettaa käytännön toimintaa yleisesti ohjaavia ehtoja.

Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Hyväksyminen voidaan peruuttaa, jos järjestö hyväksymispäätöstä ja sen ehtoja rikkomalla syyllistyy vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin ja jolleivät järjestölle annetut huomautukset ja varoitukset ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

HE 102/2016 vp

Korvausta korkeakoulukirjastoista tapahtuvasta lainaamisesta voidaan suorittaa vain lain voimaantulon jälkeen tapahtuvasta lainaamisesta.

Helsingissä 16 päivänä kesäkuuta 2016

Pääministerin sijainen, ulkoasiainministeri

Timo Soini

Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen

Laki**tekijänoikeuslain 19 ja 19 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan tekijänoikeuslain (404/1961) 19 §:n 4 momentti ja 19 a §, sellaisina kuin ne ovat, 19 §:n 4 momentti laissa 763/2013 ja 19 a § laeissa 1228/2006 ja 607/2015, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

19 §

19 §

*Teoksen kappaleiden levittäminen ja oikeus lainauskorvaukseen**Teoksen kappaleiden levittäminen ja oikeus lainauskorvaukseen*

Teoksen tekijällä on oikeus korvaukseen teoksensa kappaleiden lainaamisesta yleisölle, lukuun ottamatta rakennustaiteen, taidekäsityksen ja taideteollisuuden tuotteita. Korvausta voidaan vaatia ainoastaan kolmen viimeisimmän kalenterivuoden aikana tapahtuneesta lainaamisesta. Oikeutta korvaukseen ei kuitenkaan ole, jos lainaaminen tapahtuu tutkimusta tai opetustoimintaa palvelevasta kirjastosta. Tässä momentissa tarkoitettuun oikeuteen sovelletaan, mitä 41 §:ssä säädetään. Oikeustoimi, jolla tekijä luovuttaa oikeutensa tässä momentissa tarkoitettuun korvaukseen, on mitätön.

Teoksen tekijällä on oikeus korvaukseen teoksensa kappaleiden lainaamisesta yleisölle, lukuun ottamatta rakennustaiteen, taidekäsityksen ja taideteollisuuden tuotteita. Oikeutta korvaukseen ei kuitenkaan ole, jos lainaaminen tapahtuu muusta kuin yleisestä kirjastosta tai korkeakoulukirjastosta. Jollei korvausta vaadita todisteellisesti kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona oikeus korvaukseen on syntynyt, oikeus korvaukseen raukeaa. Tässä momentissa tarkoitettuun oikeuteen sovelletaan 41 §:ää. Oikeustoimi, jolla tekijä luovuttaa oikeutensa tässä momentissa tarkoitettuun korvaukseen, on mitätön.

19 a §

19 a §

*Lainauskorvausta hallinnoiva järjestö**Lainauskorvausta hallinnoiva järjestö*

Korvaus 19 §:n 4 momentissa tarkoitettusta lainaamisesta yleisestä kirjastosta suoritetaan opetusministeriön hyväksymän, lukuisia yleisistä kirjastoista lainattujen teosten tekijöitä edustavan järjestön välityksellä.

Korvaus 19 §:n 4 momentissa tarkoitettusta lainaamisesta suoritetaan opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän, lukuisia yleisistä kirjastoista ja korkeakoulukirjastoista lainattujen teosten tekijöitä edustavan järjestön välityksellä. Järjestöjä voidaan hyväksyä useita, jos tekijöiden edustavuutta ei voida muuten saavuttaa.

Opetusministeriö hyväksyy järjestön hakemuksesta määrääjäksi, enintään viideksi vuodeksi. Hyväksyttävän järjestön tulee olla

Opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy järjestön hakemuksesta määrääjäksi, enintään viideksi vuodeksi. Hyväksyttävän järjestön

Voimassa oleva laki

vakavarainen ja sillä tulee olla valmius ja kyky hoitaa asioita hyväksymispäätöksen mukaisesti. Järjestön tulee vuosittain antaa opetusministeriölle selvitys hyväksymispäätöksen nojalla tekemistään toimista. Järjestön tai, *milloin tekijöiden edustavuus voidaan saavuttaa vain useampien järjestöjen hyväksymisellä*, järjestöjen tulee edustaa merkittävää osaa niistä eri alojen teosten tekijöistä, joiden teoksia lainataan yleisistä kirjastoista. Hyväksymispäätöksessä voidaan järjestölle myös asettaa käytännön toimintaa yleisesti ohjaavia ehtoja.

Opetusministeriön päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Hyväksyminen voidaan peruuttaa, jos järjestö hyväksymispäätöstä ja sen ehtoja rikkomalla syyllistyy vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin ja jolleivät järjestölle annetut huomautukset ja varoitukset ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen.

Ehdotus

tulee olla vakavarainen ja sillä tulee olla valmius ja kyky hoitaa asioita hyväksymispäätöksen mukaisesti. Järjestön tulee vuosittain antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle selvitys hyväksymispäätöksen nojalla tekemistään toimista. Järjestön tai järjestöjen yhdessä tulee edustaa merkittävää osaa niistä eri alojen teosten tekijöistä, joiden teoksia lainataan yleisistä kirjastoista ja korkeakoulukirjastoista. Hyväksymispäätöksessä voidaan järjestölle myös asettaa käytännön toimintaa yleisesti ohjaavia ehtoja.

Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Hyväksyminen voidaan peruuttaa, jos järjestö hyväksymispäätöstä ja sen ehtoja rikkomalla syyllistyy vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin ja jolleivät järjestölle annetut huomautukset ja varoitukset ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

Korvausta korkeakoulukirjastoista tapahtuvasta lainaamisesta voidaan suorittaa vain lain voimaantulon jälkeen tapahtuvasta lainaamisesta.
